

RÖVID KÖZLEMÉNYEK

TERMÉSZETES VATERIT-ELŐFORDULÁS A BUDAI-HEGYSÉGBEN

DR. SZTRÓKAY K. I.—NAGY B.*

(1 táblázattal)

Közel egy évtizede annak, hogy a magyarországi magnéziumszintési kísérletekhez felhasznált dolomitok ásvány-közettani vizsgálata során egyik szerző (Sztrókay, 1956) a porlott kőzetanyag Debye-Scherrer felvételén vaterit-nyomokat figyelt meg. Ez készítette szerzőket arra, hogy a kérdéssel újól foglalkozzanak és említett észlelés valódiságát ellenőrizzék.

Így 1965-ben a Budai-hegységi porlott dolomitok rendszeres röntgendiffrakciós vizsgálata alkalmával a vaterit d_{hkl} értékeit szerzők újra megfigyelték, de az ásvány-identifikálása a vizsgálati anyagok kvarctartalmának zavaró hatása miatt nem volt egyértelmű.

A porlott dolomitok kísérő ásványainak vizsgálata során a dolomittfelszínen gyakori ún. szulfátos kivirágzások ásványtársulásában azonban sikerült a vaterit jelenlétét biztonsággal igazolni. Ebben a kísérő ásványok (epszomit, hexaedrit, gipsz,

A Budai-hegységi vaterit röntgendiffrakciós adatai
Röntgendiffraktische Angaben von Vaterit im Budaer-Gebirge

I. táblázat — Tabelle I.

Szintetikus vaterit McCConnell, J. D. C. (1960)			Természetes vaterit McCConnell, J. D. C. (1960)		Vaterit Budai-hegység Tündér-szikla		Vaterit Pilisvörösvár	
d_{hkl}	I	hkl	d_{hkl}	I	d_{hkl}	I	d_{hkl}	I
4,26	7	002	4,25	n. gy	4,266	k	4,299	k
3,58	10	110	3,57	e	3,595	k	3,586	gy
3,30	10	111	3,28	e	3,300	e	3,300	e
2,73	10	112	2,728	e	2,744	e	2,728	e
2,33	3	120	—	—	—	—	—	—
2,23	3	113	—	—	—	—	2,220	k
2,127	3	004	—	—	—	—	2,134	k
2,059	10	302	2,062	k. e	2,061	e	2,066	e
1,856	3	114	1,853	gy	1,858	k	1,846	gy

Becsült intenzitások: n. gy = nagyon gyenge, gy = gyenge, k = közepes, e = erős. A röntgendiffraktogramok a M. Á. F. I. Röntgenlaboratóriumában készültek (Cu-cső, Ni-szűrő, 26 kV, 36 mA).

* Az Ásványtan-geokémiai Szakosztály 1965. március 29-én tartott előadójelentésén ismertette Nagy Béla.

kalcit, aragonit, magnezit) röntgendiffrakciós vonalai a vaterit reflexiót nem zavarták.

A másodlagos szulfátos társulásban jelenlevő vaterit d_{hkl} értékeit a mellékelt táblázat tartalmazza, ahol összehasonlításképpen McConnel (1960) szintetikus és természetes vateritre vonatkozó adatai is szerepelnek.

A természetes vaterit előfordulásáról eddig kevés adat jelent meg. Mayer, F. K. és Weineck, E. (1932) fiatal gasztropodák vázából, McConnel, J. D. C. (1960) larnitból írt le a vaterit.

A vaterit megjelenése a Budai-hegységi porlott dolomitok ásványtársaságában nem meglepő, de a szakirodalomban hasonló előfordulás ez ideig nem ismeretes

IRODALOM

Mayer, F. K. — Weineck, E. (1932): Die Verbreitung des Calciumkarbonates im Tierreich besonders mit Berücksichtigung des Wirbellosen. Jena Zeits. Naturw., 66, 199. — Sztróky K. I. (1956): Magnéziumszintézisi kísérletekhez használt dolomitjainknak összehasonlító ásvány-kőzettani vizsgálata. A Fémipari Kutató Intézet Közleményei I. 279—283. — McConnel, J. D. C. (1960): Vaterite from Ballycraig, Larne, Northern Ireland, Mineral. Mag., 32, 535.

Natürliches Vaterit-Vorkommen im Budaer-Gebirge

DR. SZTRÓKAY K. I.—NAGY B.

Der eine Verfasser dieser Studie (Sztróky, 1956) hat bereits vor einem Jahrzehnt im Laufe der mineralogisch-petrographischen Untersuchung der Dolomiten von Ungarn, die den Experimenten der Magnesiumreduktion dienen sollten auf der Debye-Scherrer-Aufnahme des zum „Reibsand“ umgewandelten Gesteinmaterials Vaterit-Spuren beobachtet. Diese Tatsache bewegte die Verfasser, sich wieder mit dieser Frage zu beschäftigen und die Richtigkeit der Beobachtung zu überprüfen.

Im Jahre 1965, im Laufe der weiteren röntgenanalytischen Untersuchung der zum Reibsand umgewandelten Dolomitproben aus dem Budaer-Gebirge, haben die Verfasser den d_{hkl} -Wert von Vaterit von neuem beobachtet. Die Identifizierung des Minerals war aber infolge der störenden Wirkung des Quarzbehaltes im Untersuchungsmaterial nicht eindeutig.

Während der Untersuchung der Begleitminerale, in der Mineralien-Assoziation der sogenannten sulphatischen Ausblühungen, die an der Dolomitoberfläche häufig sind, ist es doch gelungen, die Anwesenheit von Vaterit mit Sicherheit nachzuweisen. Die röntgendiffraktometrischen Linien der Begleitminerale (Epsomit, Hexahydrat, Gips, Kalkspat, Aragonit, Magnesit) haben die Reflexionen von Vaterit nicht gestört.

Die d_{hkl} -Werte des in der sekundären Assoziation anwesenden Vaterit sowie vergleichsweise die Angaben von McConnel (1960) bezüglich der synthetischen und natürlichen Vaterit, werden in der beiliegenden Tabelle angeführt.

Es sind nur wenige Angaben über das natürliche Vorkommen von Vaterit erschienen. Mayer, F. K. und Weineck, E. (1932) haben vom Gehäuse junger Gastropoden, McConnel, J. D. C. (1960) von Larnit Vaterit beschrieben.

Das Erscheinen von Vaterit im Budaer-Gebirge, in der Mineralien-Assoziation von umgewandelten Dolomiten ist nicht überraschen, doch ist in der Fachliteratur kein ähnliches Vorkommen bekannt.